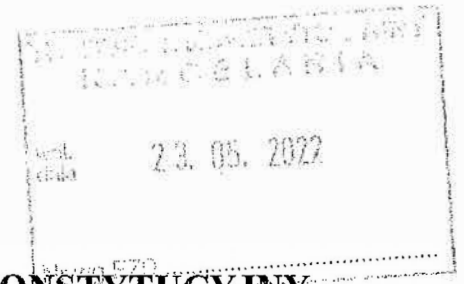

Warszawa, dnia 19, 05, 2022 r.

1001-8.TK.54.2022

(SK 35/22)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną W M. o stwierdzenie niezgodności:

„art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89, poz. 555, ze zm.), w zakresie w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku oskarżonych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności, z:

1. art. 32 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji RP;
2. art. 42 ust. 2 Konstytucji RP;
3. art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP”

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

1) postępowanie w zakresie badania zgodności art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (aktualny t.j.: Dz. U. z 2021 r., poz. 534) – w zakresie, w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – z art. 42 ust. 2 w związku z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji

podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym ze względu na zbędność wydania orzeczenia;

2) w pozostałym zakresie postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, W M. (dalej jako: Skarżący) wniósł o stwierdzenie, że art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks postępowania karnego (aktualny t.j.: Dz. U. z 2021 r., poz. 534; dalej jako: k.p.k.) – w zakresie, w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku oskarżonych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 78, a także art. 42 ust. 2 oraz art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Skarżącego, zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę prawną postanowienia Sądu Apelacyjnego w Ł (dalej jako: SA w Ł) z dnia maja 2021 r., sygn. , którym utrzymano w mocy zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Sądu Okręgowego w S z marca 2021 r., sygn. , o odmowie przyjęcia zażalenia na zarządzenie sędziego Sądu Okręgowego w S z lutego 2021 r., sygn. , o braku sprzeczności interesów Skarżącego i innych podejrzanych w sprawie Prokuratury Regionalnej w B : P Ś. i K . Ś., reprezentowanych przez adwokata M Ch.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący jest podejrzany w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Regionalną w B pod sygn. akt . W M. w toku postępowania korzystał z obrońcy z wyboru – adwokata M Ch., który reprezentował również P Ś. i K Ś. – innych podejrzanych w tej samej sprawie. Skarżący podnosił, że zachodzi konflikt interesów między nim a innymi współpodejrzany. Sędzia Sądu Okręgowego w S , zarządzeniem z lutego 2021 r., sygn. , stwierdził, że interesy procesowe podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności. Skarżący wniósł zażalenie, które, zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału Sądu Okręgowego w S z marca 2021 r., sygn. , zostało uznane, na podstawie art. 429 § 1 k.p.k., za niedopuszczalne z mocy ustawy. Sąd Apelacyjny w Ł , postanowieniem z maja 2021 r., sygn. , utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie z marca 2021 r.

W treści skargi konstytucyjnej Skarżący przytoczył treść wzorców kontroli w sprawie oraz podniósł, że uniemożliwienie stronie kontroli instancyjnej zarządzenia prezesa sądu o braku sprzeczności interesów kilku podejrzanych reprezentowanych przez jednego obrońcę stanowi pominięcie prawodawcze ustawodawcy. Powoduje to, w ocenie Skarżącego, podważenie konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, prawa do obrony, prawa obywatela do zaskarżenia orzeczeń i decyzji oraz zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne, i to pomimo przeprowadzenia jej wstępnej kontroli, zwieńczonej postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2022 r., sygn. Ts 287/21, o nadaniu skardze dalszego biegu. Na gruncie orzecznictwa Trybunału ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76; 3 grudnia 2019 r., sygn. SK 19/18, OTK ZU seria A z 2019 r., poz. 69).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r.

o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej jako: uotpTK).

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na

pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II.§9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob. J. Trzcíński, M. Wiácek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, *[j]eżeli w wyniku dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II.§9.II.1.C.c).3].*

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób

determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że *[d]o zasadniczych przestanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację* (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

Jednakże, niekonstytucyjne brzmienie normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania, należy uznać, iż nie jest możliwe merytoryczne rozpoznanie sprawy. Przed

wszystkim, przedstawiony w skardze problem konstytucyjny został już merytorycznie rozwiązany przez Trybunał Konstytucyjny ostatecznym orzeczeniem, mającym powszechnie obowiązującą moc, a więc orzekanie jest zbędne. W pozostałym zakresie postępowanie powinno być umorzone z powodu niedopuszczalności wydania wyroku.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. SK 53/20, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że *artykuł 85 § 2 w związku z art. 85 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.) w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności, są niezgodne z art. 42 ust. 2 w związku z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 958)*. Nadmienić należy, że w sprawie SK 53/20 sąd konstytucyjny badał sprawę ze skargi innego współpodejrzanego w sprawie

Prokuratury Regionalnej w B . Treść skargi konstytucyjnej w sprawie SK 53/20 miała również niemal tożsamą treść ze skargą konstytucyjną W M. w niniejszej sprawie.

Innymi słowy, jeśli chodzi o kwestię zgodności art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. – w zakresie, w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – z art. 42 ust. 2 w związku z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji, to przesądzono ją w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. SK 53/20. Stosownie zaś do treści art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, Trybunał umarza postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia stało się zbędne. O zbędności postępowania można mówić w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już na temat

konstytucyjności zaskarżonej normy w kontekście sformułowanego na jej tle określonego zagadnienia prawnego. W takim bowiem wypadku aktualizuje się negatywna przesłanka wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny wynikająca z zasady *ne bis in idem*, rozumianej z uwzględnieniem specyfiki postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 stycznia 2007 r., sygn. SK 21/06, OTK ZU nr 1/A/2007, poz. 4 oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego tam przywołane). W piśmiennictwie podkreśla się, że w przypadku uprzedniego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP zakwestionowanego przepisu występuje tzw. bezwzględna zbędność orzekania, a więc sytuacja, w której wykluczona jest możliwość orzekania niezależnie od oceny Trybunału Konstytucyjnego (L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, I.§5.IV.3)

Z tego powodu postępowanie w zakresie pierwszego i drugiego punktu *petitum* skargi powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 uotpTK – wobec zbędności wydania wyroku.

Postępowanie dotyczące niezgodności art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. – w zakresie, w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku **oskarżonych**, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – ze wskazanymi w skardze wzorcami kontroli podlega umorzeniu z powodu niedopuszczalności wydania wyroku. Postępowanie zainicjowane skargą konstytucyjną ma konkretny charakter, interes prawny skarżącego musi być osobisty i aktualny, co może mieć wpływ na dopuszczalny zakres zaskarżenia. Przedmiotem skargi w niniejszej sprawie był zarzut dotyczący postępowania przed wniesieniem aktu oskarżenia do sądu – rozpoznawany więc problem może dotyczyć jedynie *stricte* sytuacji podejrzanego. Jak podniósł Trybunał Konstytucyjny w ustnych motywach wyroku SK 53/20, [*z]e względu na zakres zaskarżenia i konkretny charakter*

kontroli konstytucyjności TK orzekł jedynie o tym zakresie regulacji wynikającej z art. 85 § 2 (w związku z art. 85 § 3 k.p.k.), który obejmuje zaskarżalność rozstrzygnięcia prezesa sądu o sprzeczności interesów podejrzanych reprezentowanych przez tego samego obrońcę. Niemniej jednak Trybunał dostrzegł, że podobny problem konstytucyjny wiąże się z brakiem zaskarżalności orzeczenia sądu stwierdzającego, że interesy kilku oskarżonych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności. Trybunał wskazał, że ustawodawca powinien przedsięwziąć działania zmierzające do spójnego i zgodnego ze standardem konstytucyjnym uregulowania środków zaskarżenia w odniesieniu do wszystkich rozstrzygnięć w przedmiocie kolizji interesów – zarówno podejrzanych, jak i oskarżonych (komunikat prasowy, <https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/11869-brak-mozliwosci-kontroli-instancyjnej-zarzadzenia-prezesa-sadu-o-braku-sprzecznosci-interesow-kilku-podejrzanych-reprezentowanych-przez-jednego-obronce>).

Z tego względu, postępowanie dotyczące niezgodności art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. – w zakresie, w jakim wskazane przepisy nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu okręgowego, w którym stwierdza się, że interesy kilku oskarżonych (w rozumieniu art. 71 § 2 k.p.k.), reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – ze wskazanymi w skardze wzorcami kontroli, podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

W zakresie niezgodności art. 85 § 2 w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. z art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji postępowanie podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Uzasadnienie tego zarzutu jest bowiem lakoniczne, w szczególności nie wykazano w skardze jego odrębności od pozostałych zarzutów. Należy zauważyć, że nie stanowi uzasadnienia zarzutu

jego parafraza, poparta oderwanymi od okoliczności sprawy cytatami z orzecznictwa. Odnosząc się konkretnie do zarzutu naruszenia art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji, poza przytoczeniem fragmentów orzeczeń luźno związanych z przedmiotem rozważań, Skarżący stwierdził jedynie: *Przenosząc powyższe na kanwę niniejszej sprawy wskazać należy, że w przypadku analizy przepisów art. 85 § 2 k.p.k. w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. trudno twierdzić, że odstępstwo od reguły wyznaczonej treścią normatywną art. 78 Konstytucji, a dotyczące braku możliwości zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie stwierdzenia, że interesy podejrzanych reprezentowanych przez tego samego obrońcę nie pozostają w sprzeczności, podyktowane jest szczególnymi okolicznościami, które usprawiedliwiałyby pozbawienie strony postępowania środka odwoławczego, tym bardziej, że przecież od orzeczenia tożsamego, ale o innym kierunku, tj. orzeczenia stwierdzającego, że interesy podejrzanych reprezentowanych przez tego samego obrońcę pozostają w sprzeczności, środek odwoławczy przysługuje podejrzanemu (s. 19 skargi).* W uzasadnieniu trzeciego zarzutu w istocie jedynie powtórzono argumentację dotyczącą zarzutu pierwszego. Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie podkreślał w swoich orzeczeniach, że istnieje istotna różnica pomiędzy postawieniem zarzutu niezgodności normy z normami wyższego rzędu a jego uzasadnieniem (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. P 13/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 72). Zdania twierdzące, powtarzające jedynie tezę o niezgodności norm niższego rzędu z normami wyższego rzędu, z natury rzeczy nie stanowią uzasadnienia zarzutu, a jedynie powtórzony w różnej formie językowej zarzut. W zakresie trzeciego zarzutu skargi W M. uzasadnienie niezgodności kwestionowanych przepisów z art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji ma charakter hasłowy i ogólnikowy.

Powyższe okoliczności powodują, że postępowanie w niniejszej sprawie w tym zakresie powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego